

F O A I E

пентрѣ

МИШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 22.

Luni 1. Junii,

1842.

DESCRE BEKIMEA ROMĂNILOR ȚIN
ARDEAL ȘI DEOSEBIT ȚIN PĂMĂN-
ȚEA CE SE ZICЕ „FUNDUS RE-
GIUS,“ ADEKЪ „ПĂМĂНȚEA СЪ-
СЕСКЪ.“

(Брмаре.)

I.

Че се атинѣ де пѣтѣа I, Ромѣнїи
Țin zȳba de астьзї сѣнт дестѣа de маторї,
Ținȳаȳт лор пѣџинѣ ле пасѣ дакѣ сѣнт Ро-
манї кѣраџї, орї Романї аместекаџї кѣ
Țачї, орї шї пѣтаї Țачї romanizaџї; Ро-
мѣнїи штиѣ, кѣ пѣтеле de Романѣ чел
поартѣ шї о лимѣа romanȳа не каре о
ворѣскѣ, пѣтаї атѣнѣ ле ва фї спре лавѣ
шї фалѣ, кѣнд еї prin кѣлтѣра minȳей,
prin вирѣте, prin крединѣ шї сѣпѣспере
кѣтрѣ Монарѣа, шї prin драгосте кѣтрѣ
наџїле, кѣ каре локѣскѣ ȳспрезитѣ, се
вор фаче вреднїчї de ачеа лавѣ шї de а-
чеа фалѣ; шї дакѣ еї din кѣнд ȳа кѣнд
кѣ кондеїа ȳшї апѣрѣ romanȳатеа, а-
чеаста пѣ о факѣ din врео дешѣртѣѣне,
чї din деплїнѣ кѣвинѣере шї ȳкрединѣа-
ре, ка знїи карїи кѣноскѣ маї вїне декѣт
орї чїне алѣа стрейнѣ, кѣ лимѣа лор кѣ-
prinȳе ȳа сїне кїар елементїа шї рѣдѣ-
чїнїа лимѣеї латїне шї кѣ алѣтѣрѣндѣшї

лимѣа кѣ латїна шї кѣ пѣџїне ретѣшїде
че маї авем дескре лимѣеле челе веки аме
Италїеї, потѣ доведї ачеаста кѣ аргѣминѣте
платїне; — о факѣ ачеаста пѣ din дешѣртѣ-
чїѣне, чї din кѣвїре de адевѣр, не каре пѣ-
џїнї ȳа вор кѣвѣта кѣ ачеа кѣлѣрѣ кѣ
каре ȳа казѣтѣ Романїи: пентрѣ-кѣ кѣї ȳа
пасѣ ашеа тѣлт шї не чїне ȳа доаре а-
шеа тарѣ de лимѣа romanȳалѣ шї de Исто-
ria лѣї ȳа Țачїа лѣї Траїан, ка не ȳлсѣш
Ромѣнѣа? Din каѣселе ачесте ȳшї апѣрѣ
Ромѣнѣа romanȳатеа, пѣ din дешѣртѣ-
чїѣне; ȳар кѣм-ам зїсѣ не пасѣ преа пѣ-
џїнѣ дакѣ сѣнтем Романї орї пѣ, маї кѣ
сеатѣ ȳа лѣкѣрѣа, de каре не есте ворѣа
аїчї. Еѣ ȳлсѣ маї кѣ те сїмѣѣ испїтїт de
аше жѣка пѣџїнтел кѣ пропозиџїїле Домнѣ-
лѣї М. Ш. шї апѣте кѣ ачеа, ȳа каре
а ворѣит кѣтрѣ наџїа romanȳеаскѣ ȳнѣрѣн
тонѣ ашеа de чївїлїзат, — шї de а фаче
не Романї Романї din ворѣеле ȳѣмнеалѣї.
ȳѣмнеалѣї зїче, кѣ пѣтеле de „Romanȳ“
ȳпаїnte de о мїїе de анї ера токмаї ашеа
de рѣшїнѣтор, ка астьзї пѣтеле de „Ро-
манȳн.“ Еѣ ȳа респѣнѣзѣ, кѣ фоарте фїре-
ште: кѣчї а) дакѣ пѣтеле de Романѣ а
фост попоарѣлор ашеа de ȳрїсїт, че ера
маї фїрескѣ декѣт ка ачеастѣ ȳрѣ сѣ треа-
кѣ шї ла стрѣнепоџїї Romanȳлор? орї ла

каре алт неам ар фі трекът маї фїреште ачеастъ зръ? шї в) дакъ пѣтеле де „Roman“ ера ашеа дефїмат, каре алт неам ар фі авѣт пльчере де а'л пѣрта пѣпъ дп ziba de астъзї, асаръ де неамъл, каре фї индкъ се траѣе дела Romanї, ел пѣ кѣноаште алт пѣме? — кѣчї Romanїл пѣ шtie de пѣтеле „влахѣ.“

Дпсъ Domнѣл M. III. зїче кѣ Траїан пѣ шtie нїмїкѣ де пої, пентрѣ-кѣ дпкъ Adrian а дѣс пе тоцї Romanї дїн Dacia, песте дѣпѣре дпаної. Кѣм? Adrian а рїдікат пе Romanї дїн Dacia? Сѣпт вѣкѣросѣ а кpede, кѣ аїчї D. M. III. а грешїт маї пѣлт дїн пѣзгаре де сеамъ, кѣчї пѣ кped сѣ пѣ шtie кѣ пѣ Adrian есте ачела, каре а рїдікат Romanї дїн Dacia; ел а врѣт, пѣ сѣ рїдїче пе Romanї де аїчї, чї сѣ пѣрѣсеаскъ пѣмаї пе Dacia, дар а фост опрїт де министрїї сѣї; зїкѣ кѣ п'а врѣт сѣ рїдїче пе Romanї: кѣчї Romanї кѣнд пѣрѣсїеа опрї пїердеа провинціїле, пѣ рїдїка пе колонїстїї Romanї, чї пѣмаї леціоапеле адекъ пе осташї. Маї вѣпъ довадѣ пѣ пе поате да, декѣт кїар зрмареа лѣ Adrian дп Asїria, Mesopotamia шї Armenia шї зрмареа че ера сѣ о факъ шї дп Dacia.*) Нѣ Adrian, чї Аврелиан ла апѣл 274 d. X. а дѣс песте дѣпѣре дїн Dacia пе Romanї, карїї аѣ врѣт сѣ теаргѣ; зїкѣ карїї

аѣ врѣт сѣ теаргѣ, пентрѣ-кѣ ла пльчїпте пѣ дѣчем пе нїменї кѣ де а сіла, — (шї Adrian пегрешїт а врѣт сѣ факъ вїпе), — маї кѣ сеамъ кѣнд пльчїптеле ачеле вор фї отрѣвїте, пекѣм ера дп провинціїле де песте дѣпѣре, каре токмаї сѣпт Аврелиан фѣмега де сѣпцїеле врѣсат де варварї; шї кѣнд маї кѣ сеамъ короана Карпацілор да Romanїлор зп адѣпостѣ кѣ пѣлт маї вѣп дппротїва варварїлор. De unde а лѣат D. M. III. епїтетѣл „тоцї“ ка сѣ зїкѣ кѣ „тоцї“ Romanї с'аѣ трекѣт песте дѣпѣре, пѣ шtie: кѣчї нїчї зпѣл дїн скрїпторїї Romanї ворвїнд деспре редѣчереа Romanїлор дїн Dacia пѣ аре епїтетѣл „тоцї.“ Аїчї їар ан авеа поѣтѣ де а тежѣка кѣ кѣрїоаса аргѣментаре а Domнѣлї M. III. кѣчї дакъ дѣпсѣл шї зпде пѣ се зїче априат „тоцї“, жѣдекъ деспре „тоцї“ дп дпцелесѣл стрїнсѣ, атѣчї ва фї сілїт сѣ зїкѣ шї деспре Dacї кѣ „тоцї“ с'аѣ пѣрѣпѣдїт, пентрѣ-кѣ скрїпторїї Romanї ашеа ворвескѣ; прїп зрмаре крїтїкѣл пострѣ ва фї сілїт а'шї контра зїче. Скрїпторїї Romanї ворвескѣ астѣел „Daciae — exhaustae res.“ Dacia bello Decebalї vїris exhausta a). Dacia прїп ресвоїзл кѣ Decebal деспоїатѣ де вѣрѣвацї (de oamenї). Шї їаршї: „Et Getarum (Dacorum) quidem gentem penitus everti et delere.“ б) „Шї неамъл Dacїлор кѣ тотѣл лѣам дѣрѣпѣнат шї лѣам штерсѣ.“ Ачесте кѣвїпте сокотїнд апої че маї зїче Езтропїе „ex toto orbe romano infinitas copias hominum ad agros et urbes colendas transtulerat.“ в) „Немѣрїпїпте

*) „Ae. Adrianus, — — Traiani gloriae invidens, — provincias tres reliquit, quas Traianus adiecerat, — Assyriam, Mesopotamiam et Armeniam. Revocavit exercitus ac finem imperii esse voluit Euphratem. Idem de Dacia facere conantem amici deteruerunt: ne multi cives romani barbaris traderentur.“ Eutrop. Breviar. Hist. rom. L. VIII.

а) Eutropius l. c. б) Julianus in Caesaricus. в) Eutrop. l. c.

тѣлдімі де оамені дін тоатъ дм-
пъръдіа Романъ а дѣсаколо (дн Дачіа)
шчл.,“ требзе съ деа Домнѣлѣ М. III. о
маі възъ довадъ, къ аичі с'аѣ прѣпѣдіт
Дачіі тоді, декѣт воръеле скріиторілор, —
каріі воръескѣ де редъчереа Романілор, —
къ „тоді“ Романіі ар фі трекут дпколо
де дѣпъре. Дакъ ва авеа Дѣмнеалѣ чеа
маі мікъ потривіре дн шірѣл ідеілор дѣ-
місале (де каре нѣ ме дндосекѣ), апоі е
сіліт съ трагъ ачеастъ зрмаре. — Че се
воръеште маі тѣрзіѣ деспре „Дачі“ дн
„Дачіа,“ іар пѣтеа респѣнде зн Ромѣнѣ
къ се потѣ днделеце кіар Романіі, каріі
дѣпъче Цара лор чеа поаѣ лісе нѣміеа
„Дачіа“ ші еі дншіі се пѣтеа нѣмі „Дачі,“
прекѣт с'ар пѣтеа ачеаста ведеа кіар дн
скріиторіі Романі ші анѣме дн Ae. Lam-
pridius *), каре дѣпъче зіче „Victi Daci,“
„с'аѣ вірзіт Дачіі“ (каріі ребеласеръ), апоі
пѣцін дѣпъ кѣвінтеле ачесте адаѣгъ: „дн
Дачіа“ неврѣнд провінчіаліі (Романіі)
а рекѣноаште стѣпѣнїреа лѣі.“ — Днсъ
Ромѣншіі сѣнт маі кѣмпѣтаді ші ласъ къ
вор фі ретасѣ ші Дачіі пінтре Романі,
днсъ пѣціні днѣѣт с'аѣ пїердѣт пінтре
еі. Іар Дачіі ачеіа, каріі веніеа дела тіазъ
поапте знїді кѣ алді варварі, ачеіа сѣнт
Дачіі, каріі фѣцінд де сабіа Романілор, аѣ
скѣпат спре тіазъ поапте ші аѣ ретас
неажѣнші дн пѣціні ачеіа, пѣпъ ла дм-
пѣратѣл Комодѣ, каре апоі іа сѣѣжѣгат
ші а маі днтінсѣ хотареле провінчіеі а-
честеіа. Ашеа дар Дачіі ачеіа, ретѣсесе-

рѣ лівері ла партеа де тіазъ поапте а
Ардеалѣлѣ, не сѣнт пѣціні, пѣпъ ла Ко-
modѣ. Нѣмаі ашеа са поате днѣелеце зн
локѣ ал лѣі Dio Cassius (ті се паре
LXXII); орі къ ашеа требъеште тѣлѣвіт
ші локѣл адѣс маі сѣс дн Lampridie? А-
честі Дачі сѣѣжѣгаді де Komodѣ, кѣтръ а-
пѣл 190 д. X. поате къ вор фі веніт ші
маі адѣнкѣ дн Дачіа днкоаче; іар ка іеі
дела апѣл 190 пѣпъ ла апѣл 274 адѣкѣ
дн кѣрсѣ де 80 де ані сѣші фі пїердѣт
лімба ші сѣ фі прїіміт не ачееа, не каре
о воръескѣ Ромѣншіі акѣт, есте зн лѣкрѣ,
не каре сокотескѣ къ пѣціні дн вор крѣде.

Днсофѣршіт кѣт ам зісѣ, не пасъ преа
пѣцінѣ де ачѣаста; ші дакъ лѣі Траіан нѣі
пасъ нїмікѣ де поі, орі ел нѣ штіе нїмікѣ
де поі, дн ва пѣса ші ва шті днпѣратѣл
Каракал (Caracalla), каре а лѣціт дрепѣл
де четъдеанѣ Романѣ ла тоате провінчііле
днпъръдіеі, прін зрмаре ші ла Дачіа;
ші фїндкѣ Каракал а днчѣпѣт domnia ea
кѣ врео 20 де ані дѣпъ Komodѣ, де дре-
пѣрїле ачесте с'аѣ фолосіт негрешіт ші
Дачіі лѣі Komodѣ, каріі атѣнчі аѣ днчѣпѣт
а се romaniza; прін зрмаре, фїндкѣ поі
дѣпъ зіса Домнѣлѣ М. III. сѣнтет дн
ачеі Дачіі romanizadi, пеат фолосіт ші поі
де дрепѣрїле знші четъдеан Roman, дакъ
нѣ дѣпъ пѣрѣсіреа Дачіеі де кѣтръ Азре-
lian, чел пѣцінѣ дѣпъ стрѣкѣрареа варва-
рілор де аичі, — ашеа дар тот днпінтеа
де веніреа Знгѣрілор ші кѣ тѣлт маі дн-
пінтеа де веніреа Тѣстонілор. Атѣт, ма
сѣ фіе лінгѣшїт ші Дл. М. III. —

*) Victi Daci; Pannoniae quoque compositae,
in Britania, in Germania et in Dacia im-
perium eius recusantibus provincia-
libus.“ „Lampridius. C. 13.“ in Commodo

III.

Дн ал доілеа пѣпѣт не фаче не поі
омѣл дн Сателліт, сѣѣлватѣчі, зр-

*)

дѣиді, дѣкѣт Ѣнгѣрїи маї фѣръ пічі о ловітѣрь де савіе не аѣ сѣвѣгат.

Ашеа дар пої сѣлвѣтъчїдї шї зрїсїдї, оаменї тїкѣлошї фоарте. Чїне поате сѣ штіе ачеаста? Колонїштїї дїн Фландрїа, — Тевтонїї, пегрешїт пѣ: пентрѣ-кѣ еї аѣ венїт кѣ врео треї веакѣрї маї тѣрзїѣ декѣт Ѣнгѣрїи дѣ Ардеал. Нѣмаї Ѣнгѣрїи орї Магїарїи потѣ сѣ деа атестат, ка че фел де оаменї ам фостѣ пої ла веакѣ ал Улеа кѣнд аѣ венїт еї аїчі. — Шї че атестат не даѣ еї? Ън атестат кѣ тѣлт маї вѣнѣ декѣт Домпѣл М. Ш. Нѣмеле де „Dacia“ орї нѣмеле де „Dacus“ „дакѣ“ л'аѣ лѣат дѣ лїмба лор „дѣак“, ка сѣ дѣсемнезе кѣ ел пе „латїнѣ;“ шї фїндкѣ нѣмеле „дакѣ“ дѣ лїмба магїарѣ „дѣак“ пѣпѣ дѣ зїѣа де асѣзї дѣсемнеазѣ ом кѣ дѣвѣдѣтѣрь маї деосевїтѣ, есте довадѣ, кѣ „Дачїї“ адекѣ Ромѣнїї, пе карїї їаѣ афлат еї дѣ Ѣнгарїа шї Ардеал, п'аѣ фост оаменї ашеа сѣлвѣтечї. Шї ачест нѣме „дѣак“ пегрешїт Магїарїи пѣ л'аѣ адѣс дїн патрїа лор чеа орїдїналѣ; дар пічі дела неатѣрїе Славоне, прїнтре каре аѣ трекут: чї л'аѣ гѣсїт аїчі шї л'аѣ лѣат де аїчі; пентрѣ-кѣ — тѣкѣнд алтеле — дїн Історїчїї византїнї есте штіѣт, кѣ Ромѣнїї се нѣміеа шї „Дасї“ шї анѣмїт дїн Chalcosondylas, кѣ ачеаста дѣсѣ пѣ врем пої а зїче, кѣ Ромѣнїї вор фї фост нескаїѣа оаменї вѣлїѣвадї пе времеа ачеаа; чї нѣмаї кѣ Магїарїлор пѣ лї с'аѣ нѣрѣт оаменї ашеа славі шї пѣрози кѣм сокотеште М. Ш. *) Маї

*) Штім шї ачеаа, кѣ ачест аргѣмѣнт се ва пѣреа нѣдїн дѣсемнеѣтор орї поате шї де деспредѣт, маї пѣ семѣ аїчі дѣ Ардеал.

дѣколо зїче крїтїкѣл пострѣ, кѣ Ѣнгѣрїи аѣ сѣвѣгат пе Ромѣнї маї фѣръ пічі зп неказѣ. De unde intie dѣмнеалї ачеаста? Тоцї дѣвѣдѣдїї кѣноскѣ, кѣ пѣмаї зп скрїѣтор маї векиѣ аѣ Ѣнгѣрїи деспре венїреа лор дѣ Ардеал, шї ачеста есте „Непѣмїтѣл“ (Anonymus) нотарїа лѣї Бела. Чеїмалдї скрїѣторї сѣнт маї тѣрзїорї; прїнѣрмаре нїменї дїн еї п'а пѣтѣт шті деспре венїреа Ѣнгѣрїлор дѣ Ардеал, ка Непѣмїтѣл. Ачеста дѣсѣ зїче, кѣ дѣнтре Ромѣнїї лѣї Целѣ „орї Целѣѣ“ шї дѣнтре Ѣнгѣрїї лѣї Тѣхѣтѣм с'а дѣнтѣмплат о вѣтѣліе їѣте, — аспрѣ *). Ачеаста шї ачеаа че врмеазѣ, кѣ дѣ вѣтѣліа ачеаа аѣ кѣзѣт тѣлдї дїн солдѣдїї лѣї Целѣѣ, пѣ ва сѣ зїкѣ, кѣ Ѣнгѣрїи аѣ сѣвѣгат пе Ромѣнї маї фѣръ пічі о ловітѣрь де савіе; шї дакѣ пѣ кѣдеа Целѣѣ Домпѣл Ромѣнїлор, пегрешїт, кѣ се маї дѣнтѣмпла шї алте вѣтѣлії. Дар Ромѣнїлор ле есте шї греадѣ а маї респѣнде ла асемеѣе їсвїрї тїкѣлоасе; шї пої дѣкѣ пѣмаї фачет алѣчеѣа, декѣт адѣчет крїтїкѣлїї пострѣамїнте регѣла де крїтїкѣ, пе каре о пѣзескѣ тоцї оаменїї чеї кѣ мїнѣа сѣпѣтоасѣ, кѣ о до-

unde scribis istoricѣ дѣкѣ пѣ с'а дѣнтѣнѣ дїн кѣмнѣа докѣмїтелор скрїсе, дѣ кѣмпнѣа докѣмїтелор вїї, пѣстрате дѣ лїмба, о-вїчеїспїе шї традиїїле попоарелор челор маї веки шї анѣмїт Ромѣнїлор; шї тотѣшї нѣмаї атѣнчї се ва десѣрѣка їсторїа чеа векие а Ардеалїї. Деспре ачеаста алѣдатѣ дїн адїнс. —

*) Et quia levem habuerunt transitum (sc. milites ducis Tuhutum), utraque acies pariter ad pugnandum pervenerunt, et pugnatum est inter eos acriter etc. Anonymus Notarius in Hist. Ung. C. 27.

badъ positifъ — dakъ нъ къринде дн cine врео контразицере шчл. — нъ се поате рестърна, декът prin алтъ довадъ асеме-неа позитивъ.

Тот ашеа требъескѣ прівите ачеле, че ле зиче М. III. деспре ювѣция Ромѣнлор. Непѣмитѣл тѣртѣрсеште, къ Ромѣннѣ възлнд моартеа Домнѣлѣ съѣ, дн вѣна са воиндъ дѣнд мѣна аѣ алес сѣшѣ Домнѣ не Тѣхѣтѣм.*) Ачеаста нъ днсемнеазъ, къ Днгрѣннѣ аѣ фѣкѣт не Ромѣннѣ ювадн; шн дакъ Ромѣннѣ сѣнт ювадн ачеаста нъ есте фапта Днгрѣнлор, чн есте фапта арн-стократнѣ ромѣнештн шн знгрештн днт-презлн; шн нѣрѣшн фапта ачеаста нѣ атннсѣ нѣмаѣ не Ромѣннѣ, чн шн не Днгрѣннѣ: кѣчн ашеа сѣнт ювадн Ромѣннѣ плевеѣ, прекѣт сѣнт ювадн Днгрѣннѣ плевеѣ шн нѣ есте маѣ възлн соарта зпора декът а алтора. Фнѣ орн каре дндешл дн каре ворвешѣ Длѣн асѣелѣс деспре Ромѣннѣ, поѣ дн сѣтѣтн, ка съ черчетезе маѣ кѣ ант-рѣнтѣл не Ромѣннѣ шн ва афла — пѣнд ла о парте тоатѣ патнма, — къ дѣнпсѣл есте кѣ тотѣл алѣел декѣт дн взпоаште дѣтнеалѣн.

III.

Акѣт веннм ла ал III. пѣнт, дн каре крнтікѣл пострѣ зиче, къ не времеа веннрѣн Саснлор нѣ ера Ромѣннѣ ннчн дн пѣтѣнтѣл Саснлор, ннчн днтр'ал Секѣнлор, чн къ пѣтѣнтѣл Саснлор ера пѣтннѣ шн къ Ромѣннѣ аѣ веннт ачн ла сате шн ораше кѣл-

*) Tunc habitatores Terrae, videntes mortem Domini sui, sua propria voluntate dextram dantes, dominum sibi elegerunt Tutatum Anonymus l. c.

dite de Casi; prin зртаре нѣ с'аѣ кѣпрннсѣ дн прнвнлецнѣл Andreanѣ, де шн се ворвеште аколо де пѣдѣреа Влахнлор шн а Бнсеннлор: кѣчн ачеаста се днцелече де пѣдѣрнле дн мѣнднн Кнрпацн, знде прнвнлецнѣл неште ретѣшнде де Ромѣннѣ.

Днпннте де а респннде ла ачесте, ар фн де кѣвннцѣ а скѣртѣна днтребареа ачеаста: „Оаре Тѣхѣтѣм шн зртаннн лѣн пѣлѣ ла сѣлнтѣл Стефан днтннсѣ-ш-аѣ домннѣ несте тот Ардеалѣл, орн аѣ ретас тѣртнннцн пѣлѣ дн Мѣрѣш шн пѣлѣ ла Тѣрпѣвн? Тоатѣ нсторнѣ Ардеалѣлѣ де не веакѣрнле ачесте есте фоарте днкѣркатѣ, шн о кѣвѣнтаре маѣ не ларгѣ дн матернѣ ачеаста трече несте марцнннле знѣн артнкѣл лентрѣ зн жѣрнал. Де ачееа не тѣртнннм а зиче, къ сокотннд тѣлцнмеа кнезнлор (нѣте ретас дела попоареле славоне) сѣѣ Домннлор ромѣнештн дн тот пѣтѣнтѣл Хацегѣлѣ, апоѣ Воѣвознн Ромѣннѣ шн анѣмнт не чеѣ дн фамиліѣ де „Негрѣ“ дн пѣтѣнтѣл Фыгѣрашѣлѣ шн ал Омлашѣлѣ (бнне съ днсемннтѣм шн ал Омлашѣлѣ) шн алдн кнезнн Ромѣннѣ де ачнчн, не веденн снлнцн а зиче, къ партеа Ардеалѣлѣ деспре ннѣзлн зн дела Хацег пѣлѣ ла Цара Бѣрсеѣ, н'аѣ фост кѣпрннсѣ де Днгрѣннѣ дн веакѣрнле челе днтѣлѣ; чн дела С. Стефанѣ днкоаче, атѣт Воѣвознн Ромѣнлор не ннжлочнт, — кѣт шн кнезнн дн Хацегѣ шн алте локѣрн ннжлочнт prin Воѣвознн Ардеалѣлѣ с'аѣ свн-нѣс Рнцнлор Днгарнѣн. — Ворвннд ачн деспре кнезнн Ромѣннѣ, съ нѣ тречет кѣ ведереа, къ шн кнѣр дн пѣтѣнтѣл Секѣнлор. дн ннжлочѣл лор аѣ авѣт Ромѣннѣ кнезнн сѣѣ шн анѣмнт ла Odorxei (Udvarhely), прекѣт се vede ачеаста, днтр'ѣн прнвнлецнѣл дела капетѣл веакѣлѣ ал XIII. шн днче-

пѣтъ челвѣ де ал XIV. dat de кѣтръ Pira
 Ладислаѣ лѣкѣиторѣлор Ромѣнѣ дѣн ачел
 пѣтѣмѣнт (Universis incolis et inhabitato-
 ribus Villae nostrae olachalis in medio Si-
 culorum nostrorum), дѣпѣ арѣтареа че аѣ
 фѣкѣт'о Ѣрсѣ кнезѣл Ромѣнѣлор шѣ Domi-
 никѣ Маѣстерѣл де зшѣерѣ (Ursus knezius et
 Dominicus Magister Janitorum). *) Шѣ а-
 чеаста поате фѣ пѣтѣмѣнтѣ респѣнсѣ До-
 мѣнѣлѣ М. Ш. ла челе че зѣче, кѣ пе кѣнд
 се привѣлѣнѣа Сасѣи, пѣ ера Ромѣнѣ дѣн пѣ-
 тѣмѣнтѣл Секѣлор. Де шѣ привѣлѣнѣл аче-
 ла е дела анѣл 1301, дар фѣндкѣ дѣн ел се
 зѣче, кѣ ачѣ Ромѣнѣ сѣнт лѣса дѣ дѣн
 локѣл ачела шѣ дѣрѣвѣ дѣ ал дѣ Рѣрѣ
 аѣ Ѣнгарѣи де маѣ 'наѣнте (a praedecessori-
 bus nostris Hungariae Regibus terra relicti
 et donati fuere) шѣ фѣндкѣ се маѣ зѣче кѣ
 фѣчеа оаре каре слѣжѣе ла четѣдѣвѣа Ѣд-
 вард дела дѣчепѣт дѣкѣ (secus et ab exor-
 dio ad castrum nostrum praefatum Udvard
 servientes), есте дѣвѣдерат, кѣ ачѣ Ромѣнѣ
 сѣнт де тѣлѣт аколо шѣ фѣндкѣ нѣменѣ пѣ
 пе поате арѣта кѣнд аѣ венѣт, пѣтем зѣче
 фѣрѣ сѣлѣл, кѣ сѣнт ве кѣ лѣкѣиторѣ ка шѣ
 чѣлѣмѣл дѣ Ромѣнѣ. — Ачѣеастѣ мѣкѣ аватере
 ера де трѣвѣнѣдѣ спре респѣнсѣ Домѣнѣлѣ
 М. Ш., ка пѣ маѣ жосѣ сѣ фѣм сѣлѣ дѣ а
 кѣрма фѣрѣл. — Мѣлте хрѣсоаве сѣнт нѣер-
 дѣте, тѣлте вор фѣ дѣкѣ аскѣнсе прѣн пѣл-
 вереле вѣвлѣотечѣлор Ардеалѣлѣ, прѣн зѣ-
 маре пе дѣнтрѣвѣнѣдѣте, каре ар адѣче оаре
 каре лѣтѣнѣ дѣ дѣтѣверекѣл ачѣеаста. Сѣ

лѣсѣм ачѣеастѣ матерѣе фѣе кѣт ва фѣ шѣ
 сѣ трѣчет ла челе маѣ де кѣпетенѣе.

(Ва зѣрма.)

ФѢРѢЧѢРЕА шѣ НЕФѢРѢЧѢРЕА.

Нѣ е кѣвѣнт, пе лѣмба отенѣаскѣ маѣ
 де овѣе шѣ маѣ адѣсеорѣ помѣнѣт; дѣсѣ
 deodatѣ нѣчѣ маѣ пѣхотѣрѣнт ла дѣдѣлѣс.
 дѣкѣт ачѣеаста : фѣрѣчѣре шѣ нефѣрѣчѣре.
 Чѣне ачѣеаста доза кѣвѣнте ар воѣ але еспѣлѣ-
 ка, ачѣла ар трѣвѣи сѣ дѣнѣвѣдѣ де рѣст ка-
 талогѣл дѣшѣртѣчѣнѣлор шѣ пѣвѣнѣлор о-
 тенѣнѣ дѣ, ѣар трѣвѣи а кѣпоавѣе кѣ темѣеѣ
 лѣчѣле соартеѣ, шѣ дѣкѣлчѣтеле таѣне а зѣ-
 сѣтеѣ а ле дѣфѣдоша.

Осеѣте репрезѣнтѣнѣ дѣмнѣск дѣсѣре
 фѣрѣчѣре шѣ нефѣрѣчѣре, дѣпѣ кѣт пѣрѣдѣле
 пѣтѣмѣнтѣлѣ сѣ департѣ зѣна де алта; пре-
 кѣт карактерѣл пѣдѣлор, дѣнѣвѣдѣлѣтатеа.
 врѣста, консѣдѣреа шѣ фѣлѣзѣрѣтеле стѣм-
 пѣрѣтѣмѣнтѣрѣ отенѣнѣ сѣ осѣвѣск дѣнтре
 сѣне. Сѣрѣвѣл дѣ тѣмѣпѣрѣле челеа трѣкѣте
 жѣлеа, кѣнд сѣ пѣщеа чѣнева, шѣ сѣ вѣкѣ-
 ра, дакѣ тѣреа. Енглезѣл дѣн зѣр сѣ пѣшкѣ
 пе сѣне, ѣталѣанѣл дѣн dolce far niente сѣ
 дѣсѣфѣтеаза. Тѣркѣл сѣмте вѣкѣрѣи де пѣрадѣз.
 дакѣ дѣнтре помѣ кѣ вѣн мѣрос поате дѣ-
 вѣрѣдѣнѣша фѣтеѣ кѣ дѣнѣвѣпѣѣате сѣмѣдѣрѣ.
 Харѣпѣл своарѣ дѣнтре рѣнѣтоаре дѣнтѣпѣрѣ.
 дакѣ дѣн аса сѣнтѣрѣтате пѣстѣнѣчѣаскѣ ла а
 стелелор помѣнѣ привѣнѣе; вратѣнѣл дѣн
 ачѣеа дѣшѣ афѣл чѣе маѣ де фѣрѣнте фѣрѣчѣре.
 дакѣ кѣ нѣчѣоаре дѣнкѣрѣчѣте дѣн маѣ тѣлте
 зѣле шѣде кѣ капѣл/плекат кѣтрѣ пѣнтѣче;
 Лѣнонѣл кѣ гѣст тѣнѣнѣкѣ пѣстѣтѣл сѣѣ кѣ
 рѣнѣчѣзалѣ де пѣнѣе гѣтѣтѣ, пѣн' че пе гѣр-
 мѣндѣстѣл парѣсѣан нѣчѣ челеа маѣ алѣсе вѣ-

*) Привѣлѣнѣл есте дѣн Октомѣрѣе 1301 дѣнтре
 кѣлѣдѣрѣле фѣкѣте де Росенфѣлд, чѣтат дѣ-
 нѣтрѣѣ ла Д.Шѣлѣер: „Umriss und kritische
 Studien zur Geschichte von Siebenbürgen.“
 1, Heft Urkundenbuch S. 2—4.

кате а пѣтъдѣлѣ пѣ дѣ тѣдѣтеск. Фе-
меіле Еуропеле съ дѣн пе сіне ферічіте, да-
къ пот стрѣлѣчи de діамантеле Бразіліеі,
саѣ дакъ къ пѣне de Африка дѣфрѣтсѣдате
ла прімецірї сѣрѣторѣці съ пот фѣлі,
ші дакъ къ а чїнстіторітор лор інімъ дѣнъ
пѣак съ пот жѣка; мѣеріле Mandarinітор de
Кїна пѣ потеск алтъ ферічіре, декѣт, дѣ
ал лор харем дѣтрѣ дѣкїсѣ сїнгѣрѣтате
дѣтре порїі фѣмѣлѣ de тѣбак а сорбі чеаїс
ші а съ жѣка дѣ кѣрці.

Пе лїмѣа отенеаскъ ачестеа довъ къ
вінте: „ферічіре шї неферічіре“ дѣсемнеа-
зѣ довъ концентѣрї шїенї конпразїкѣтоа-
ре, — дѣсѣ дѣлѣ вторїстїкѣл діалект а
соартеї аѣсеорї съ скїмѣ шї зѣл съ пѣне
дѣ локѣл челѣлалат.

Ферічіре шї неферічіре, довъ естреме
а соартеї отенеціі, шї доарѣ ачееа ар тре-
вѣі съ предет, кѣмкъ ферічіреа дѣнъ а пѣ-
гѣнїлор вестїтѣ зїкалѣ: „medium tenuere
beati“ дѣтрѣ ачестеа довъ естреме съ
афлѣ.

Ферічіреа е о пѣлѣкъ, ачела каре ор-
вѣце о голѣце, дѣ прїмеждїос пороїс съ
кѣфѣндѣ; неферічіреа е фѣлѣер, каре пе
чел че фѣце de пайнтеї дѣ ажѣце маї їте.
Флоареа ферічіреї асѣпра зѣвї гроазнїк а-
дѣлѣкъ съ десвоалтъ; къ чеа маї таре грїжѣ
пѣмаї оатенї сѣлѣтошї ла кап о пот рѣт-
не; неферічіреа е венїп de шерпе, че пѣ
стрікѣ, дакъ їзѣіреа de апроапелѣі о сѣце
афарѣ дїп рапѣ. —

Ферічіреа е о стеа стрѣлѣчїтоаре, нефе-
річіреа е зї пор негрѣ адѣкѣторїс de пѣлоаїе
repede, че пе ачееа къ дѣтѣперек о аконоре,
дѣсѣ пѣ о поате стѣлѣце; ферічіреа е о лїпѣ
adormїре, неферічіреа е зї сомп пе одїхнїт,
че дѣ пѣтем алѣнга, de пе vom дѣтоарче

окїї кѣтрѣ череаска фацѣ а аѣвѣрѣлѣї.
Ферічіреа е зї прѣнк зїмѣиторїс че жѣкѣнд
арѣкѣ флорї дѣ рѣлѣ віедїї поастре, —
пїчі пе десѣтѣтѣм дѣ ачелеа, дѣсѣ сѣрїнд
песте стѣлѣчїле челеа дѣпедекѣтоаре аѣ-
сеорї пе прїмеждѣїм віаѣа. Ферічіреа е о
лїмпедѣ оглїндѣ а віедїї, неферічіреа пе доѣ
дѣфѣдошазѣ віаѣа, дѣсѣ къ маї пѣтрѣнѣзѣ-
тоаре трѣсѣрї. Лѣтеа е зї вал, чїне вреа
а гѣста аколо вѣкѣрїа ферічіреї, ачела тре-
вѣїе съ сѣфере апѣсѣрїле, дѣпїпгѣтѣрїле
неферічіреї; ферічіреа е дарѣл ресѣоїлѣї
дѣ віадѣтѣ, неферічіреа е рапѣ, каре аре шї-
рос de валзат, шї ка о стеа ва стрѣлѣчи дѣ
зїва респѣлѣтїреї.

Кѣ зї кѣзѣлѣт ферічіреа шї неферічіреа
пѣ съ поате хотѣрѣлѣ. Аѣвѣрѣтата ферічіре
пѣ аша фелїзрїте тїпѣрї дѣшѣлѣтоаре
е ка роза фїреаскъ лѣнѣгѣ челеа тѣїестрїте.
Ферічіре зїмѣенѣ пе фаѣа сенїпѣ; ферічіре
зїмѣенѣ дїп лакрѣтїле компѣтїмїреї; фе-
річіре дѣфлорѣце пе рѣтенѣл образ а тїне-
рѣдѣлор, — шї съ вѣкѣрѣ дѣтрѣ аскѣнсѣл
їнімїї, дѣсѣ лїмѣа пѣ о поате еспрїма,
кѣм съ каде. Неферічіреа шїа апѣзат тро-
пѣл дѣтѣнекат пе тїнѣл деспѣдеждѣїреї; пе-
ферічіре трѣтѣрѣ дѣ лакрѣтїле дѣрѣреї;
неферічіреа о дѣгѣлѣвіенѣце пе фїїка чеа кѣ-
зѣтѣ, — неферічіреа аскѣте дѣрѣрїле інімеї
чеї сѣшїате, пїѣде дѣрѣрї че лїмѣа пѣ ле
поате дѣндестѣл пѣтї.

— Аѣвѣрѣтата ферічіре е чева, че пѣ съ
поате еспрїма; — аѣвѣрѣтата неферічіре е
зї чева, че пѣ съ поате тѣлѣшѣчї. —

Jos, Manu.

Din тълте пздине.

Дн Найорк дн Нордамерика о тълдиге де фетице тинере аф формат днтре сине о социетате, днтрѣ каре еле аф пѣс фѣгъдѣинѣ тарѣ, къ пичи зна пѣ ва сѣферѣ аї се фаче кърте де кѣтрѣ бървадѣ, карѣ пѣ се коптенеск де вевтѣрѣ спиртѣоасе. Фѣиндкѣ дн привѣнда ачеаста тоатѣ черчетареа се поате фаче прин тѣрос, аша фетице де ачелеа де тълте орѣ с'аф арѣтат къ ар фѣ дн прѣмеждѣ де а лешѣна сѣмѣнд тѣросѣл спиртѣос, — тѣкаркѣ деспре Нордамерикане е кѣпоскѣт, къ пѣ сѣлт токма аша деликате ла первѣ. Че щѣ, ка тѣне се пот organiza щѣ пе аїреа астѣелѣ де социетѣдѣ.

— Дн жѣрнал дела Гота дѣ зртѣтозреле сѣатѣрѣ дешѣндате: Днтѣѣ а пѣскѣмосѣ персоанеле, чѣ а ворвѣ кѣтрѣ тоатѣ лѣшеа къ „Тѣ.“ А дѣоа а лѣпѣда фракѣл (вештѣлт франѣозеск) щѣ а дѣмѣрѣка іа-рѣш пѣмаї рокѣл. А треїа а пѣрѣсѣ тѣтѣлатѣрѣле челе потпоасе щѣ де тълте орѣ преа денарте днтѣнсе пе ковертеле скрѣсорѣлор. Анатра, а пѣ маї траѣе тѣтѣп (тѣбак).

— Кѣртѣиторѣл дн Лоррѣс дн Франѣда тревѣѣе сѣ фѣе саѣ зп дѣндѣиторѣс фѣарте рѣѣ саѣ къ одатѣ дѣндѣѣсе къ патѣтѣ. Ел адекъ опрѣ тѣтѣлор персоанелор дн ачѣа комѣнитате сѣлт пѣдеапсѣ де 5—10 франѣа а пѣ дѣндѣѣ галопѣл (?) —

— Лѣшеа фрѣнташѣ дншѣ вате капѣл фѣрѣ рѣст, кѣт сѣшѣ днтѣлѣаскѣ але сале тревѣѣндѣ, чѣа де жѣс се сѣвѣзѣтѣ пѣнтрѣ челе неапѣрат тревѣѣнѣоасе; пѣмѣнѣ п'аре дѣстѣла дела днтѣпѣратѣл пѣнѣ ла черѣнитѣорѣл; ачѣл че п'аре пѣмѣк, дншѣ пофѣте-

ще чѣва; ачѣл че арѣ чѣва, дѣрѣще щѣ маї тѣлт щѣ сѣнгѣр тѣнерѣ кѣсѣторѣдѣ се пар къ дн лѣна дѣнтѣѣ ар аѣа дѣстѣл (днтѣ щѣ ачѣаста пѣмаї ла пѣрѣре).

— Дн пѣгѣсторѣл дн Лондон фѣкѣ пѣ де тѣлт о арѣтаре прин газете, къ ар аѣа тревѣѣндѣ де зп грѣматѣк (Commis), каре сѣ фѣе вѣне дѣдат ла вѣаѣа сѣнгѣратѣкѣ. Дн зрѣма ачѣстеї днщѣѣндѣрѣ се арѣтѣ зпѣл, каре доведѣ, кѣткѣ ел есте чѣл маї дѣдат къ вѣаѣа сѣнгѣратѣкѣ, пѣнтрѣ-къ пѣмаї де кѣрѣнд скѣпасе дн робѣе де шанте апѣ.

— Четѣм дн жѣрналѣ „Pannonia“: Дн четѣиторѣл вѣп а жѣрналѣлор зпгѣрѣщѣ сѣзпѣе къ ар фѣе фѣкѣт вѣгарѣа де сѣатѣ, кѣткѣ дн кѣрѣсѣл апѣлѣї 1841 дн опт газете зпгѣрѣщѣ пе каре ле четеа дѣпсѣл, е-щѣрѣ 687 артѣколѣ, карѣ се днчѣнеа: „Noї трѣѣм дн времеа днпѣнтѣрѣї,“ саѣ „Времеа поастрѣ есте времеа днпѣнтѣрѣї,“ саѣ „Днпѣнтѣареа есте дѣвѣза времѣї поастрѣ,“ щѣ маї къ алте де ачѣстеа ворѣе фрѣтоасе фѣгѣратѣ.

— Супре а да оарѣшкарѣ ідѣе пѣнтрѣ пѣдѣпѣка авѣре а фамѣлѣї вѣронѣлор Рѣтѣнѣл (ѣанкер, оврѣѣ), пѣсте каре е стѣпѣлѣт дн Лондон, Парѣс, Вѣена, Неапѣл щѣ Франк-фѣрт, жѣрналѣл дела Науѣе пе сѣзпѣе, кѣткѣ ла апѣл 1840 пѣмѣта фамѣлѣе днкеїнд о сокѣтеалѣ цѣпералѣ де тоатѣ авѣреа, се а-фѣлѣ пѣмаї къ 155 мѣлѣоане фѣорѣнѣ арѣдѣнт. Дн апѣл ачѣста, дн зрѣма зпор епѣкѣлѣѣї порѣкоасе авѣдѣя фамѣлѣї Рѣтѣнѣл се сокѣтеѣе ла 150 мѣлѣоане. Ачѣа днтѣпѣрѣдѣрѣ дѣ матерѣе де кѣцѣтат, кѣткѣ фамѣ-лѣ Рѣтѣнѣл дѣне къ оврѣї, елѣт щѣ къ кре-щѣнѣї. — —